

Üniversitesi : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vahit Türk
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - Mayıs 2018

ÖZET

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİNDE “ÖLÜM” KAVRAMI
Gulkaiyr KANZHARBEK KYZY

Çağdaş Türk halkları birçok açıdan birbirine benzeseler de, komşu yaşayan milletlerin, kabul ettikleri dinin ve yaşam koşullarının etkisiyle şekillenmiş olan gelenek ve göreneklerinde farklılıklara rastlanmaktadır. Gelenek ve göreneklerdeki farklılıkların çoğu Türklerin şimdiye kadar inandıkları inançların etkisinden dolayı ortaya çıkmıştır. Mesela, İslam dinini kabul etmiş olan Türk topluluklarında cenaze törenlerinde İslam dininin getirdiği adetler yapılır. Tanrıçılık inancından ve Şamanizmden kalan bazı inançlara hemen hemen bütün Türk halklarında hala inanılmakta ve o inancın kurallarına göre adetler yerine getirilmektedir. Hristiyanlığı benimsemiş Türk halkları da bu dinin adetlerinin yanında eskiden atalarının yerine getirdikleri adetleri de yapmaktadırlar. Bu sözümüzü daha net açıklamak için birinci bölümde on yedi Türk halkının cenaze törenlerinde baştan sona kadar yaptıkları gelenek ve göreneklerinden bahsedeceğiz. Sadece gelenek, görenekler ve adetlerinde değil, bu on yedi halkın konuştukları lehçelerde de farklı söz, deyim ve atasözleri bulunur. Bu çalışmada on yedi çağdaş Türk lehçesini (Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Gagauz Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Tatar Türkçesi, Başkurt Türkçesi, Karaçay-Malkar Türkçesi, Karakalpak Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Özbek Türkçesi, Uygur Türkçesi, Tuva Türkçesi, Hakas Türkçesi, Çuvaş lehçesi, Yakut lehçesi) konuşan halkların ölümle ilgili söz, birleşik eylem, deyim ve atasözlerinden hareketle onların ölümü algılayışı ele alınacaktır.

Anahtar sözcükler: Türk lehçeleri, İslam dini, Tanrıçılık, şamanizm, Hristiyanlaşma, ölüm.

University : Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Social Sciences
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Vahit Türk
Degree Awarded and Date : MA – May 2018

ABSTRACT

THE CONCEPT OF “DEATH” OF MODERN TURKISH DIALECTS

Gulkaiyr KANZHARBEKKYZY

Present Turkish communities has differences as their traditions and customs which were affected by their neighbor nationalities, by their religion they accepted and life conditions, even though, they have similarities at many issues. Most of differences as their traditions and customs of Turks becomes because of religions they had so far. For instance, Turkish societies who accepted İslamic religion has traditional funeral ceremonies regards from İslam. Some beliefs and traditions still believe among Turkish communities which comes from Theism and Shamanism and they do some traditions still due to these previous religions. Some Turkish nations who accepted Christianity lives their traditions both in Christian and previous religions. In order to make detailed explanation we will mention about traditions and customs at first chapter about seventeen Turkish community does at funeral ceremonies. These seventeen communities has different word expression and proverbs not just as traditions and customs. In this study will be handled their concept of death, related verbs, words, unified verbs, expressions and proverbs. In these seventeen modern Turkish dialects (Turkey's Turkish, Azerbaijan Turkish, Turkmen Turkish, Gagauz Turkish, Kazak Turkish Kyrgyz Turkish, Tatar Turkish, Bashkir Turkish, Karachay- Malkar Turkish, Karakalpak Turkish, Kumuk Turkish, Uzbek Turkish, Uygur Turkish, Tuva Turkish, Hakas Turkish, Chuvash Turkish, Yakut Turkish).

Key words: Turkish dialects, Islamic religion, Theism, Shamanism, Christianization, the concept of death.